

14. İstatistik Konseyi Toplantı Raporu

Türkiye İstatistik Kurumu, ANKARA

30/03/2017

İstatistik Konseyi 14. toplantısı 30 Mart 2017 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

Açılış konuşmasına İstatistik Konseyinin olağan olarak yılda bir kez Mart ayında yapıldığını ihtiyaç olduğunda sayının artabileceğini geçen sene Mart ayında ve Ekim ayında iki toplantı yapıldığını, bu yıl bir konsey toplantısının yapılmasını planlandığını belirterek başlamıştır. Temel hedefin geçen dönemin değerlendirilmesi ve gelecek ile planların ortaya konması ve İstatistik Konsey üyelerinin Türkiye İstatistik Sistemi üzerinde beklentilerinin ve görüşlerinin alınması olduğunu belirtmiştir. Konseyin istatistik sistemindeki yerinden ve görevlerinden bahsetmiştir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'ne ev sahipliği için teşekkür ederek sözü TOBB Başkan Yardımcısı Halim METE'ye vermiştir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkan Yardımcısı, Halim METE

Sayın Halim METE 14. İstatistik Konseyi toplantısına ev sahipliği yapmaktan onur ve mutluluk duyduklarını belirterek konseyin iyi geçmesi temennisinde bulunmuştur. Küreselleşen dünyada karar alıcılarının ve bilim insanlarının çalışmalarına doğru yön vermede istatistik alt yapısının sağlıklı olmasının öneminden bahsetmiştir. Her alanda ihtiyaç duyulan istatistiklerin oluşturulması uluslararası standart ve normlara uygunluğunun sürekliliğinin sağlanmasının gerekliliğine değinmiştir. Tüm kurum ve kuruluşların güncel, güvenilir ve standart istatistiki verilerin oluşturulmasındaki sorumluluklarını yerine getirmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. 2007 yılından itibaren Türkiye İstatistik Sisteminde planlı döneme geçildiğini beşer yıllık dönemler halinde programlar oluşturulduğunu bugünkü Konsey Toplantısında da geçmiş dönemde yapılanları değerlendirip gelecek dönemde hedeflenen çalışmaların tartışılacağını belirtmiştir. TOBB olarak idari kayıtlardan ürettikleri Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri ile Sanayi Kapasite Raporu istatistiklerinin kalitesinin artırılması, altyapısının güçlendirilmesi ve yeni istatistiklerin üretilmesi yönündeki gayretlerini sürdürdüklerini ve TÜİK'e her türlü desteği vermeye hazır olduklarını belirtmiştir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

Sayın AKTAŞ, sırasıyla Ulusal Hesaplar Sistemi Revizyonu, Ulusal Kayıt Sistemi Standardı, 2021 Nüfus ve Konut Sayımı ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri konularına ilişkin bilgilendirme ve açıklamalar yapmıştır.

Ulusal Hesaplar Sistemi Revizyonu ile ilgili bölümde GSYH hesaplarının ne olduğunu, ulusal hesaplar yönteminin ne olduğunu, neden revizyon yapıldığını anlatmış ve geçmişte yapılan ana

revizyonlarımızdan bahsetmiştir. GSYH hususunda, Avrupa Birliğinden iki yıl gecikme ile metodoloji ve veri kaynaklarının güncellenmesi nedeniyle bir revizyon yapıldığını ve 2015 yılı itibarıyla daha önce yayınlanan seriden 19,8 gibi bir fark oluştuğunu belirtmiştir. Ulusal hesaplar yöntemi hususunda SNA (System of National Accounts) ve ESA (European System of Accounts) olmak üzere iki temel kaynak olduğunu belirtmiştir. ESA'ya uyulmaya gayret edildiğini, iki kaynak arasındaki temel farkın Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında oluşturulan metodoloji bilgisi çok heterojen gruplara hitap ettiği için hesaplamalardaki seçenek sayısını arttırmaya dönük bir yaklaşım olduğunu, Avrupa Birliğinde ise standarda yönelik olduğunu ifade etmiştir. 12 aralık 2016 tarihinde yapılan 2015 yılı için %20 ye yakın olan revizyonun ana revizyon kapsamında olduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin revizyon tarihi ile ilgili 1972'ye kadar hem zamanın Devlet Planlama Teşkilatının hem de İstatistik Kurumunun birbirinden ayrı milli gelir serisi olduğunu 1972'de akademiye de katıp ortak çalışmayla birleştirerek TÜİK'e aktarıldığını, 1993'te %38, 2008'de %32 ve 2016'da azami %20 ortalama 11-12 civarında revizyon olduğunu ifade etmiştir. Revizyonun büyüklüğünün o istatistik sisteminin entegrasyonun tamamlanmadığını gösterdiğine işaret etmiştir. Ortalama olarak OECD revizyonunun %3,5-4 civarında olduğunu belirtmiştir. Bu boyutta yeni bir revizyon olmaması için istatistik sisteminin yapması gerekenler olduğunu, TÜİK'in kendi bünyesinde ve İstatistik Konseyinde temsilcileri bulunan paydaş kurumların yapması gereken ciddi çalışmalar olduğunu aktarmıştır. Revizyon kavramının tüm istatistik sistemleri için geçerli olduğunu, Türkiye'ye özgü olmadığını ama revizyonun büyüklük olarak artış ortalamanın üstünde olmasının istatistik sisteminin entegrasyonun tamamlanmadığını gösterdiğine ve bu kültürle devam edilirse sonraki revizyonlarda bu büyüklükte gözlemlerin olacağını tahmin ettiğini belirtmiştir. Diğer taraftan, iyileşmelerin de yaşandığını, eskiden bu tarz bir duruma uyumun 15-20 senede olduğunu şu anda iki sene gecikmeyle uyum sağladığımızı, metot uyumlaştırma sürecimizin oldukça iyileştiğini ancak veri altlığımızın iyileşmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ulusal Kayıt Sistemi Standardı ile ilgili bölümde yasal dayanaklardan, idari kayıtların entegrasyonundan ve idarelere sağlayacağı faydadan bahsetmiştir. Tam sayım, idari kayıt, istatistiksel araştırmalar ve son zamanlarda literatüre giren büyük veri olmak üzere verinin dört kaynağı olduğunu ifade etmiştir. İdari kayıtlardan istatistik üretme konusunun Avrupa Birliği açısından 40 yıllık bir mesele iken bizim için son 10 yıllık bir mesele olduğunu belirtmiştir. Türkiye İstatistik Kanununun 10. maddesi ile TÜİK'e kayıtların tutulması ile ilgili standartların belirlenmesinde yetki verildiğini, bu kapsamda idarelerin kendi amaçları için kuracakları tüm kayıt sistemleri için standartlar yönüyle TÜİK'in görüşüne başvurmak zorunda olduğunu belirtmiştir. İdari kayıtların entegrasyonu için; birimin, birimin tanımlayıcı bilgilerinin, kapsamın, ortak değişkenlerin, sınıflamanın aynı olması gerektiğini belirtmiştir. Buna örnek olarak idarenin tuttuğu tanımlayıcı bilginin kaydın niteliğine göre kişi ise T.C. Kimlik No, tüzel kişilik ise Vergi Kimlik No olabileceğini, ancak tüzel kişiliklerde bu

tanımlayıcı bilginin kayıtlarda MERSİS No, SGK Sicil No olarak tutulduğunu ve standart olmadığını ifade etmiştir. Yine adres bilgilerinin de tüzel kişiliklerde UAVT'ye uygun şekilde tutulmadığını, bu tanımlayıcı bilgilerin istatistik üretiminde önem teşkil ettiğini vurgulamıştır. Kamuda e-Devlet, Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi gibi yönetim bilgi sistemlerinin geliştirilmesi çalışmalarının olumlu gelişmeler olduğunu, bu tür çalışmalarda yine standart veri ve metaveri modelinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Gerçek/tüzel kişilerden bilgi alan kurumun diğer kurumlar ile bu bilgiyi mevzuat ve gizlilik ilkeleri çerçevesinde paylaşmasının da mümkün olduğunu ifade etmiştir. Standardizasyon çalışmalarının tüm kamuda yapılması gerektiğini, bu çalışmaların cevaplama yükünü ve veri toplama maliyetini azaltacağını, farklı veri setleriyle birleştirilen kayıtlarda kalitenin artacağını ve detaylı etki analizlerinin yapılmasına olanak sağlayacağını belirtmiştir. Bu çerçevede standardizasyon ihtiyaçlarının TÜİK'e bildirilmesini istemiştir.

2021 Nüfus ve Konut Sayımı ile ilgili bölümde neden 2021 yılında yapılmasının planlandığı, ülkemizde uygulanan nüfus sayımları ve 2021 Nüfus ve Konut Sayımının nasıl yapılacağına ilişkin bilgilendirme yapmıştır. III. Resmi İstatistik Programı (RİP) dönemin sonunda yani 2021 yılında bir nüfus sayımı yapılmasının planlandığını, Birleşmiş Milletlerin ülkelerin demografik bilgilerini kıyaslayabilmek için 2020 yılına yakın yıllarda yapılmasını, Avrupa Birliği İstatistik Ofisinin ise üye ülkelere 2021 yılını tavsiye ettiğini bizim de buna uygun yapmayı planladığımızı belirtmiştir. Nüfus sayımı için geleneksel sayım yönteminin, karma sayım yönteminin ya da kayda dayalı sayım yönteminin uygulanabileceğini 2021 yılında tamamen idari kayıtlara dayalı Nüfus ve Konut Sayımı yapılması planlandığını belirtmiştir. Bununla ilgili ihtiyaçları ve kurumlardan beklentileri ifade etmiştir. MAKS çalışmasında sistemde bulunmayan fakat ihtiyaç duyulan bina nitelik bilgilerinin sisteme eklenmesi gibi yapılması gerekenlerden bahsetmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili bölümde 2030 gündeminin amacından ve hedeflerinden bahsetmiştir. 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin bir politika boyutu bir de bu politikaları izlemek üzere istatistik altyapı boyutu olduğunu belirtmiştir. Sorumlu kuruluşlara göre oluşturulan ve gösterge sayılarını gösteren tabloyu anlatmıştır. Buna göre 230 küresel göstergeden 4'ünün sahibi olmadığını, 8'inin de bizim için uygun olmadığını toplam 218 göstergenin kurumlara dağılımını içeren bir tablo oluşturulduğunu bu istatistik altyapı boyutunun koordinasyonun TÜİK'te olduğunu ve politika tarafının da Kalkınma Bakanlığında olduğunu ifade etmiştir. Bu yönüyle idarelerin iş birliğinin beklendiğini belirtmiştir.

TÜİK Kayıt Sistemleri Daire Başkanı, Dr. Levent AKÇAY

Sayın AKÇAY, sunumunu iki ana tema üzerine yapmıştır. İlk bölümde 2016 yılı ve II. dönem RİP değerlendirmesi ve ikinci bölümde ise 2017-2021 dönemi hedeflerinden bahsetmiştir. İlk bölümde genel olarak bu dönemdeki ilerlemelerden bahsedip; Kurumlarda istatistik birimleri oluşturulmasında, istatistik üretiminde idari kayıt verileri kullanımında, metaveri şablonu oluşturulmasında, yayım tarihlerinde ve uluslararası veri gönderimi gibi konularda iyileşmeler olduğunu ve istatistiklerde kalite değerlendirmesi ile 21 adet kalite logosu verildiğini belirtmiştir. Ayrıca 2017-2021 RİP hazırlık çalışmaları için 36 adet çalışma grubunda 54 toplantı yapıldığını belirtmiş ve kısaca bu dönemdeki yayımlanamayan konulardan bahsetmiştir.

İkinci bölümde III. dönem RİP ile ilgili bilgiler vermiştir. İlk olarak hazırlık sürecini ve genel çerçeveyi anlatarak genel çerçevenin 7 ana konu, 47 alt konu ve 314 alt başlık olduğunu belirtmiştir. III. dönemden ve idari kayıt kullanımdan beklenen faydalardan ayrıca III. dönemin temel hedeflerinden, yapılması gereken çalışmalardan ve programa yeni eklenen başlıklardan bahsetmiştir. Sunumunu kalite belgesi alan konular ve kurumlardan bahsederek sonlandırmıştır.

Sayın AKÇAY'ın sunumunun ardından Resmi İstatistiklerde Kalite Logosu hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldıktan sonra Kalite Belgesi takdim törenine geçilmiştir.

Sayın AKTAŞ tarafından Hazine Müsteşarlığı – Kamu Sermayeli Kuruluş ve İşletmeler İstatistikleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı – Hava Kalitesi İstatistikleri ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri Kurumu- İletişim Hizmetleri İstatistikleri için Kalite Belgeleri takdim edilmiştir.

Daha sonra İstatistik Konseyi Üyelerinin Türkiye İstatistik Sistemine ilişkin görüş ve önerilerine geçilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Müsteşar Yardımcısı Yusuf BÜYÜK

27.10.2016 tarihinde gerçekleştirilen 13. İstatistik Konseyi Toplantısında Milli Eğitim Örgün Eğitim İstatistiklerinin 2016-2017 öğretim yılı için iki dönem halinde t+3 ve t+9 olarak yayınlanmasını teklif ettiklerini ve bu teklifin kabul görmüş olup Ulusal Veri Yayınlama Takviminde bu şekilde yer aldığını ancak Resmi İstatistik Programında halen t+2 olarak görünmekte olduğunu bunun düzeltilmesini talep ettiklerini ayrıca bu konunun önceki Konseyin toplantı tutanağında da düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir diğer hususun ise 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına ait dört adet üretilen ve dört adet üretilenmeyen gösterge olduğu görüldüğünü ve

üretilemeyen göstergelerden 4.c.1 başlıklı "*Belirli bir ülkede, (a) okul öncesi; (b) ilkököl; (c) ortaokul; ve (d) lise düzeylerinde geçerli seviyede öğretim için gerekli olan hizmet öncesi veya hizmet içi en az asgari düzeyde düzenlenen öğretmen eğitimi (örneğin pedagojik eğitim) almış öğretmenlerin oranı*" göstergesinin üretilebilir olarak düzeltilmesini talep ettiklerini ve bu taleplerinin yazı olarak TÜİK'e bildireceklerini belirtmiştir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkan Yardımcısı, Halim METE

İki konuda fikrini beyan etmek istediğini birincisinin Kamuda Ortak Yönetim Bilgi Sisteminin geliştirilmesiyle ilgili olduğunu standartlaştırma-sınıflandırma konusunda kendilerinin de eksiklikleri olduğunu bildiklerini ifade etmiştir. TOBB ile Türk Ticaret Kanunu'na konulan bir madde ile MERSİS, TOBB ile Gümrük Ticaret Bakanlığının birlikte olgunlaştırdığı ve Gümrük Ticaret Bakanlığının bünyesinde olan bir sistem olduğunu ama maalesef Maliye Bakanlığının kayıtları ile SGK'nın kayıtları ile zaman zaman örtüşmediğini, istenilenin bunların örtüşebilecek bir noktaya gelmesi olduğunu belirtmiştir. TÜİK'in doğru bilgileri alamamasının nedenlerinden birinin de bu konu olduğunu, konuyla ilgili bir örnekte zaman zaman bir firmanın çeşitli nedenlerle şirket merkezini, bir yerden bir yere taşıdığını halbuki taşırken onun kaydını, tescilini, ilanını yapmak zorunda olduğu halde yapmadığını, nasıl ki MERNİS'te taşınan kişiler muhtarlık tarafından kaydediliyorsa burada da bir sistem bulup gittiği yerde kaydedilmesi gerektiğini düşündüklerini, bu konuda belki de TOBB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜİK, Maliye ve SGK birlikte bir çalışma yürütmek gerektiğini ve böyle bir çalışmayı desteklediklerini ifade etmiştir. İkinci olarak ise II. RİP döneminde başaramadıklarımız kısmında yer alan Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Deniz Kirliliği İstatistikleri konusunda; Deniz Ticareti Odası Meclis Üyesi olduğunu Deniz Ticareti Odası olarak Çevre Bakanlığı ile son yıllarda denizlerin kirlenmemesi için atıkların denize dökülmemesi ve karadaki bir tesise gönderilmesiyle ilgili bir çalışma yürütmekte olduklarını fakat istedikleri başarıyı elde edemediklerini, Çevre Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Emin BİRPINAR'ın başkanlığında bir çalışma yapıldığını Bakan düzeyinde geçtiğimiz günlerde bir toplantı yaptıklarını dile getirmiş ve geldikleri noktadan bahsetmiştir.

2021 Nüfus sayımı ile ilgili küçük ilçelerde kamu bütçesinden alınan payın nüfusa bağlı olması nedeniyle genel nüfusun bulunabileceğini ama özel nüfusun bulunamayacağını ifade etmiştir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

Nüfus kaydırmanın eskisi kadar etkili bir durum olmadığını her yılın Aralık ayında sentetik adres kaydırmaları olduğunu çünkü TÜİK'in İçişleri Bakanlığı veritabanından 31 Aralık itibarıyla adresleri çekmekte olduğunu bilindiğini ve adreslerin kaydırılıp iki ay içerisinde aslına geri çekildiğini fakat o kayıt 31 Aralık itibarıyla alındığından nüfusun orada görüldüğünü belirtmiştir. Nüfus veren idari

birimlerin şikayetçi olduğunu, alanların ise memnun olduğunu bu durumla ilgili İçişleri Bakanlığı ile uzun süredir nasıl bir çözüm yolu bulunabileceğinin tartışıldığını ifade etmiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Müsteşar Yardımcısı Necati YAMAÇ

Bakanlık olarak Sanayi Tüketim Anketi yapmakta olduklarını ve Maliye Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜİK olmak üzere benzer çalışmayı yapan bakanlıklar da olduğunu belirterek bu anket çalışması yerine çerçeve bir anket hazırlanmasını önermiş ve bu suretle verilerin karşılaştırılması, mükerrer çalışmaların yapılmasının önüne geçilmesi, cevaplayıcı yükünün azaltılması, kamu iş yükünün azaltılması ve kaynaklarımızın etkin kullanılması bakımından bu öneriyi değerli bulduklarını ifade etmiştir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

Bu konuda RİP çalışma grubu olduğunu ilgili daire ile resmi yazışmalar çerçevesinde yapılabileceklerin tartışılacağını belirtmiştir.

Merkez Bankası, Genel Müdür Gülbin ŞAHİNBEYOĞLU

Merkez Bankasının istatistik alanında en büyük paydaşının TÜİK olduğunu, TÜİK'in çalışmalarını yakından takip ettiklerini başarıları ile gurur duyduklarını belirtmiş ve teşekkür etmiştir. Uluslararası arenada Merkez Bankasının ve Ulusal İstatistik Ofislerinin koordinasyonunun çok tartışmalı bir konu olduğunu ve Türkiye örneğinin örnek olarak gösterildiğini ve buradaki katkılarından dolayı TÜİK'e ayrıca teşekkür etmiştir. Bahsedeceği hususları üç başlık altında özetleyerek devam etmiştir. İlk başlık ve ana başlığın mikro veri olduğunu makro verilerimizin çok iyi olduğunu ama artık mikro veri çağında olduğumuzu belirtmiştir. Makro verilerin bir eğilim verdiğini ve altındaki dağılımın mikro veriler ile görülebildiğini dolayısıyla bu mikro verilere ulaşımın ve paylaşımın çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Sektörler olarak da en büyük eksiğin firma bazındaki bilanço verilerimiz ve hane halkı bazındaki verilerimizin eksikliğinin, mikro veri anlamında ülke olarak eksikliğimiz olan iki alan olduğunu belirtmiştir. Merkez Bankasının yeni bir girişimi olduğunu yabancı borçlu olan firmaları önceliklendirip bir veri takip sistemi oluşturduğunu ve Sayın Bakan Mehmet ŞİMŞEK'in bu çalışmayı basınla, kamuoyu ile paylaştığını dolayısıyla bu ölçekte çalışmalar olduğunu belirtmiştir. Yine TCMB olarak uzun yıllardır üzerinde çalıştıkları yaklaşık 10.000 firmadan oluşan bir firma mikro veri tabanları olduğunu ama koordineli bir çalışma ile firma bilanço çalışmalarının daha da zenginleştirilebileceğini çünkü kurumlarda bu verilerin mevcut olduğunu bunun için işbirliğine hazır olduklarını ifade etmiştir. Yine hane halkında karşı sektör bilgileri ile onların varlık yükümlülük verilerini oluşturmaya çalıştıklarını ve yayınladıklarını ama mikro ölçekte bu verilere sahip olmanın çok önem taşıdığını belirtmiştir. Hane halkı tüketim mali anketinin çok önemli bir çalışma olduğunu ve ülkemizde de eksik

bir alan olduğunu yine bu konuda da işbirliğine hazır olduklarını ifade etmiştir. Üçüncü konu olan veri paylaşımı ve mevcut verilerin kullanımı ile ilgili çok verimiz olduğunu ama kullanıcıya ne kadar ulaşılabilirliğini, kullanıcıya ulaşmanın paylaşmanın önemli olduğunu bunun iş planlarında önceliklendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bahsedilen verinin tek yerden üretilmesi ve paylaşımının sağlanması hususunda ise uygulamada kendi birimlerini verilerini İstatistik Kanunu veri gizliliği sebebiyle ikinci birimle bile paylaşamadıklarını belirtmiş ve bunun nasıl aşılabileceğini açılmasını istemişlerdir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

Mikro verinin paylaşımının istatistiksel gizlilik kapsamında değerlendirilen bir konu olduğunu İstatistik Kanunundan alınan yetki ile veri sağlayıcıdan alınan verinin doğrudan tanınırlılık özellikleri ile mikro verinin paylaşımının 2005 yılından itibaren kanunen yasak olduğunu ve istisnası belli çerçeve şartları yerine getirilmiş bir araştırma merkezinde adı, unvanı, adresi v.b. doğrudan tanınabilirlik özellikleri arındırılmış mikro verilerin bilimsel çalışma amacıyla kullanılabilirliğini, bundan dolayı idareler tarafından tutulan idari kayıtların istatistiksel amaçlı kullanımının esas olduğunu, istatistik amaçlı toplanan verinin idari amaçla kullanılmasının kanunen yasak olduğunu ve bu durumun uluslararası bir norm olduğunu ifade etmiştir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanı Erol YANAR

Bakanlık olarak özellikle iş istatistikleri konusunda ciddi çalışmalara imza atmak için gayret gösterdiklerini belirtmişlerdir. Organizasyon yapısında Strateji Geliştirme Başkanlığı bünyesinde İstatistik Dairesi Başkanlığı bulunduğunu ve yeterli kapasiteye sahip olduğunu ayrıca Resmi İstatistiklerde Kalite Logosunun alınmasına yönelik tüm birimlerle koordinasyon yapıldığını, iki başlık için bu logoyu aldıklarını bugün de bir başlık için almış olduklarını, ayrıca Kara Yolları Genel Müdürlüğü ve PTT Genel Müdürlüğü nezdinde de TÜİK ile birlikte koordinasyon içinde bu çalışmaların devam ettiğini belirtmiştir. Yine araç muayene istasyonlarına ilişkin önemli bir istatistiğin ülkenin kullanımına sunulması için yürütülen çalışmaların TÜİK ile birlikte son noktasına geldiğini, bu sene içinde bu verileri kullanma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Yürütülen diğer önemli çalışmanın ülkemizin ulaşım ana planı ile ilgili bir projenin başladığını projenin ülkemizin 2035 yılına kadar olacak ulaşım planlamasının projeksiyonlarını ortaya koyacak matematiksel tabanlı bir proje olduğunu dolayısıyla veriye ihtiyacın fazla olduğunu, mümkün olan verilerin TÜİK başta olmak üzere tüm kamu kurumlarından elde edildiğini, mümkün olmayanların da sahaya inilerek anketlerle toplanmaya çalışıldığını ve yaklaşık 317.000 anketin uygulandığı bir projenin geçen ay itibarıyla tamamlandığını, anketin oluşturulması ve uygulanması aşamasındaki destek için TÜİK'e ve özellikle Çevre Enerji ve Ulaştırma İstatistikleri Daire Başkanı Sebahattin SARI ve ekibine teşekkür ettiklerini

ifade etmiştir. Bu verileri Türkiye'nin kullanımına açmak istediklerini, kalite kontrollerinin bitme aşamasında olduğunu, bittikten sonra paylaşılacağını ifade etmiştir. Bağlı ve ilgili kurum/kuruluşların ürettiği istatistikleri bir standarda kavuşturulması için bir yazılım oluşturulduğu geçen ay itibariyle uygulamaya başlandığı ve tüm kurumların üst yöneticileri e-istatistik programını kullanarak üretmiş oldukları iki yüze yakın veri setinin geçmiş yıllarla mukayese edilerek erişilme imkanına sahip olacaklarını ifade etmiştir. Önümüzdeki dönem için yine TÜİK ile işbirliği ve koordinasyon içinde çalışarak planlama yapıldığını ve daha kaliteli veri üretmek için çaba gösterdiklerini belirtmiştir. Bir taraftan da e-devletin işletmecisi konumunda olduklarını ve bu tecrübeden dolayı standart konusundaki sıkıntıları yakından bilen ve yaşayan bir bakanlık olduklarını, şu anda e-devlette 1807 hizmet verildiğini, 305 kurumun kayıtlı olduğunu ve yaklaşık olarak 31,7 milyon vatandaşın e-devlet hizmetinden faydalandıklarını ve bu rakamın da yaklaşık %15'inin de 65 yaş üstünde olduğunu ifade etmiş ve e-devletin fonksiyonunu farklılaştırıp bir veri değişim merkezi haline getirip kurumların birbirleriyle veri değişimi için protokoller yapılması yerine herkesin buradan veri çekebileceği bir model üzerinde çalıştıklarını bir anlamda entegre veri merkezini de bu şekilde aktif hale getirmiş olacaklarını bu anlamda da kurumlarla işbirliği içinde olduklarını belirtmiştir.

TÜRMOB, Başkan Prof. Dr. Cemal YÜKSELEN

Veri entegrasyonu ile ilgili çalışmaların yakın takipçisi olduklarını, kurumlar arası veri ihtiyacının işletmeler tarafından kaynağı mali müşavirler olduğu için ve her mali müşavirin çok sayıda müşterinin ihtiyaçlarını aynı anda gidermesi durumunda verinin kalitesinin ve zamanında temininin yarattığı güçlükler ışığında bu çalışmaların çok önemli katkılar sağlayacağını, gerek veri kalitesi gerekse kamuya karşı sorumluluk çerçevesinde hizmet kalitelerinin artması ile veri kalitesini, bilgi kalitesini ve stratejileri olumlu yönde etkileyeceğini düşündüklerini ifade etmiştir.

Türkiye Araştırmacılar Derneği, Asbaşkan Halil İbrahim ZEYİN

Özel sektörde araştırma yapan, istatistik üreten firmaları temsilen Konseyde bulunduğunu ve kamu kurumlarının ürettiği istatistiklerinin özel sektör için önemli bir kaynak olduğunu ifade etmiştir. Özel sektörde aslında önemli anlamda ihtiyaçları karşılayacak nitelikte istatistikler ortaya koyulmakta olduğunu; Sosyo-Ekonomik Statü Endeksi için 40.000 haneyi kapsayan çalışmalar gerçekleştirilmekte ya da Alış Veriş Merkezleri Ciro Endeksi gibi ya da Perakende Endeksi gibi çalışmalar yapmakta olduklarını dolayısıyla özel sektörde üretilen bu verilerin kamuda üretilen verilerle entegrasyonu aşamasında TÜİK'ten bir zemin oluşturmasını beklediklerini ve gerekli desteği sağlamaktan mutluluk duyacaklarını belirtmiştir. Türkiye'de veri üreten özel şirketlerde bir araştırma standardını oluşturmak için 2006 yılında Türkiye Araştırmacılar Derneği araştırma standartlarını ortaya koyduklarını, ki bu doğrultuda TÜİK'ten faydalandığını eklemiştir. Güvenilir Araştırma Belgesi adı verilen bir araştırma

sertifikasyonu programı başlatıldığını, dolayısıyla gerek kamu adına gerekse özel sektör adına yapılan araştırmaların Türkiye Araştırmacılar Derneği tarafından hem süreç ve hem fiili denetimden geçirilerek araştırma standartlarına uygunluğunun tescillenmekte olduğunu özellikle kamu ihalelerinde Güvenilir Araştırma Belgesi sertifikasyonunun ISO gibi aranan diğer sertifikasyon belgeleri arasında yer alması ve bu belgenin akreditasyonu konusunda TÜİK'ten destek beklediklerini ifade etmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Genel Müdür Yardımcısı Ali TOKSÖZ

ILO'nun girişimleri ile Kooperatif İstatistiklerinin geliştirilmesi amacıyla ülkemizin pilot ülke olarak seçildiğini, bu kapsamda TÜİK ile birlikte bir çalışma yapıldığını, bu çalışma ile Kooperatif İstatistiklerinin Resmi İstatistik Programına alınmasının kooperatifçiliğin gelişimi açısından önemli olduğunu belirtmiştir.

Kalkınma Bakanlığı, Genel Müdür V. Dr. Ahmet Sabri EROĞLU

Kalkınma Bakanlığının, TÜİK'in önemli paydaşlarından biri olduğunu, ulusal hesaplarda yöntem, kapsam ve sınıflama yönünden önemli bir revizyon yapıldığını, miladi bir dönem olduğunu, önceki seriden oldukça farklı yeni serinin açıklandığını dile getirmiştir. Bu yapılan çalışmanın çok yoğun, yorucu ve fedakar bir çalışma olduğunu ve sınırlı kaynaklarla yapıldığını bu nedenle Sayın Başkanı ve tüm çalışanları tebrik ettiğini belirtmiştir. TÜİK ile beraber çalıştıklarını her ay milli gelir tahmini yapıldığını, çeyreklik ve yıllık olarak yapıldığını bunların üst makamlara iletildiğini ve bu tahminlerin ayrıntılı ve detaylı olarak değerlendirildiğini, tartışıldığını ve sorgulandığını ifade etmiştir. Bakanlık olarak her sene orta vadeli programda ve yıllık programda yer alan milli gelir hedefleri ve tahminlerini nihai hale getirdiklerini, kurumlarla beraber koordineli çalıştıklarını ve milli gelir tahmininde ve hedeflerinde bakanlığın farkının resmi bir doküman olarak ortaya koyulması olduğunu ifade etmiştir.

11.Plan çalışmalarının başladığını, milli gelir tahminlerinin yakın dönemde gündemde olduğunu ve gündemdeki yerini koruyacağını dile getirmiştir. Yeni milli gelir serisi ile kısa dönem iş istatistikleri verileri arasında bir uyumsuzluk olduğunu nedeninin de milli gelir serisinin yeni bir yöntemle geçmesi, kapsamının farklılaşması, sınıflandırmanın farklılaşması olduğunu fakat milli gelir tahminleri için kısa dönemli istatistiklerin kullanılmak durumunda olduklarını, bu konuda TÜİK ile daha önce de değerlendirme yapıldığını, özellikle veri proksi göstergeleri ve tahmin yöntemleri konusunda desteğin devamını dilediklerini dile getirmişlerdir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Daire Başkanı Şuayip TURHAN

Yurtdışında yaklaşık 6,5 milyon vatandaşımızın yaşamakta olduğunu ve yirmiye yakın bakanlığımız, devlet kurumumuzun bu vatandaşlara yönelik hizmetler sunmakta olduğunu ifade etmiştir. Bir diaspora kurumu olarak yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili verilerde sıkıntı yaşadıklarını ve bunun iki kaynağı olduğunu birincisinin Türkiye olarak tuttuğumuz verilerin bir yerde toplanmaması, analiz edilememesi olduğunu; ikincisinin ilgili ilkelerin son yıllarda entegrasyon, uyum politikaları gereği bazı verilerin artık yayınlanamaması olduğunu belirtmiştir. Bu bahsi geçen 6,5 milyon kişinin ülkemizle bağlarının devam etmesi, onlara daha sağlıklı hizmetleri götürebilmesi için TÜİK'in bu vatandaşlarımıza ayrı bir başlık ile değerlendirmesi, ayrı önem vermesi gerektiğini düşündüklerini bununla ilgili yazılı önerilerini TÜİK'e ilettiklerini ifade etmiştir.

RİP'te Uluslararası Göç İstatistikleri kısmında yurtdışı vatandaşlar kısmında buna değinildiğini ancak çok fazla detay olmadığını, sadece nüfus anlamında değinildiğini fakat gelir durumu, eğitim durumu gibi birçok veriye ihtiyaçları olduğunu, son yıllarda yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın devlet kurumları nezdinde daha fazla gündeme geldiğini bunun aynı zamanda akademisyenlerin de ilgisini çektiğini, üniversitelerin bu bağlamda araştırma merkezleri kurmaya başladıklarını belirterek, bu konuda detaylı veriye ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı, Üye Rüştü BOZKURT

Özeleştirici yapılabildiği için konuşmalardan umutlandığını belirtmiş ve bundan dolayı teşekkür etmiştir. Kendimizi sorgulayıcı, eksiklerimizi anlatıcı bir yaklaşımda olmadan 2023 hedeflerine ulaşmanın mümkün olmadığını vurgulamıştır. Türkiye'nin dünyanın hiçbir ülkesinden geri olmadığını, sorunlarımızı tespitinde iyi olduğumuzu ama ne yapacağımız, nasıl yapacağımız konusunda başarısız kaldığımızı belirtmiştir. Bir de mikro veri paylaşımı konusunda temennisi olduğunu eklemiş ve bunun önemi için önümüzdeki on yılın veriye dayalı muhakeme esaslı kararlara dayalı kalkınma olacağına, yani alışkanlıktan analize geçmiş kararın kalkınmamızı belirleyeceğine işaret etmiştir. Mikro verilerle ilgili sorulan soruların aydınlatma açısından önemini, gerçek veriler bilinirse doğru yazılar yazılacağını dile getirmiştir. TÜİK ile beraber kamu kurumlarının mikro verileri saklı tutmasının nedenini anlayamadığını, ilkesiz gizliliğin hiç bir yarar getirmeyeceğini düşündüğünü belirtmiştir. TÜİK'in bu konuda büyük görevleri olduğuna ve bu konuda ortak zemin oluşturulmasının önemine işaret etmiştir. Ülkenin altyapısının ileriye götüreceği bir yapıda olması gerektiğini eğer alt yapı doğru veri vermezse bunun mümkün olmadığını burada o kamu kurumlarının da sorumluluğu olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda bir ortak akıl yaratılmasını önermiştir.

Sağlık Bakanlığı, Genel Müdür Mehmet Rifat KÖSE

Doğum ve ölüm kayıtlarının kapsamının tamlığı için yapılan çalışmanın biran önce sonuçlanmasını istediklerini, yine doğum ve ölüm kayıtlarının yayımlanma tarihlerinin biraz daha öne çekilmesini talep ettiklerini dile getirmiştir. Doğum ve ölüm kayıtlarının bakanlığın tüm verilerinin paydasını oluşturduğunu ve bu kayıtların öneminden bahsetmiştir.

Konsey Başkanı TÜİK Başkan V. Mehmet AKTAŞ

İstatistik Konseyi Üyelerinin Türkiye İstatistik Sistemine ilişkin görüş ve önerilerinden sonra Konsey Başkanı Sayın AKTAŞ, katılımcıların konuşmalarına ilişkin genel değerlendirmelerde bulunmuştur.

Belirtilen konularda yazılı olarak iletilen görüşlerin yazılı olarak kurumlara bildirileceğini belirtmiştir. Mikro veri konusunda bir tanım birliği sorunu olduğunu, mikro veriden kastın gerçek yada tüzel kişilikle ilgili olan bu bilginin o kişiliğin mutlak suretle tanınmasına neden olacak bilgi olduğunu, istatistik amaçlı toplanan verilerin mikro veri üretmek üzere toplanmadığını, kitleye ilişkin anlamlı bir çıkarım yapmak için toplandığını, bunun dünyanın her yerinde böyle olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun İstatistik Kanunu'nun 13. maddesi ile düzenlendiğini ve istatistik amaçlı toplanan bilgilerden gizli olanların askeri, adli herhangi bir amaç için kullanılmayacağını ve ispat aracı olmayacağını belirtmiştir. Bir yerdeki bir proje ile ya da bir havza ile ilgili bilgi toplamanın mikro veri olmadığını, mikro veride gerçek yada tüzel kişiliğin tanınmasına neden olacak, bir özelliği ile tanınmasına sebep olacak bilgi olduğunu, bunun dışındaki hususların dağıtımına esas olduğunu ifade etmiştir.

Sayın AKTAŞ, ikeli veri güvenliğine de atıfta bulunarak, bu prensiplerin uluslararası normlara uygun olduğunu, ancak idarenin toplamış olduğu idari kayıtlara ilişkin sınırlılıkların idarenin mevzuatı ile ilgili olduğunu, ikisinin arasındaki farkın ise eğer idare kaynağından elde edilen bilgiyi İstatistik Kanunundan elde ettiği güç ile topluyorsa, bunun İstatistik Kanununa tabii olduğunu, ama kendi idari amaçları için topluyorsa kendi mevzuatına tabii olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan mevzuatın müsaade etmesine rağmen veri verilmiyorsa da onun da idare ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

Verilerin nitelik sorununun detaya indikçe ortaya çıktığını, toplulaştıkça azaldığını belirtmiştir. Ülke düzeyindeki nüfus bilgisi illere, mesleklere, eğitim seviyelerine ya da cinsiyete göre dağılabildiğini, eğer problem varsa alt kırılmalara inildikçe tutarsızlıkların daha fazla ortaya çıktığını, istatistiklerdeki sorunun veriyi toplayanda, örneğin GİB veya SGK olmadığını, vatandaşlara ilişkin bilgilerin raporlanmasıyla ilgili sorunları olduğunu, vatandaşın kendi beyan ettiği verilerle ilgili güvensizliği olduğu ölçüde yayınlanan verilere güveninin de o ölçüde zayıfladığını, insanların yatırımlarını da verilere göre değil hislerle ya da birilerini takip ederek yaptıklarını belirtmiştir.

Bu tür sorunların bilindiğini ve veri yayınlamanın sorumluluğunu vicdanen TÜİK tarafından da taşındığını ifade etmiştir. Verideki sorunun kaynaktan başladığını sonra kaynağın yanlılığı toplayıcının becerisi, yanlılığının ve analizlerle ilgili hataların bileşke yanlılığı oluşturduğunu belirtmiştir. Mikro verilerin istatistik amacıyla kullanılmayacağını ve mahkemelerden gelen veri taleplerinin reddedildiğini belirterek istatistik amacıyla toplanan verinin idari kayıt olamayacağını ifade etmiştir.

Doğum-ölüm sayıları bilgilerinin TÜİK'in de temel hedeflerinden olduğunu, çalışıldığını ama idarelerin önceliklerinin farklılaştığını, cevaplama yükünün TÜİK olarak mutlak suretle endişe edilen konulardan olduğunu, ama kolektif entegrasyon bilinci ile ilgili bir mesele olduğunu belirterek, cevaplama yükünün azaltılmasının birkaç yolu olduğunu bunun da ya o istatistikten feragat edilebileceği ya da idarelerce toplanan bazı bilgilerin idarelerden alınması olduğunu ifade etmiş, TÜİK'in de bu yolu izlenmek istediğini vurgulamıştır.

Yurtdışı Türkler ile ilgili konuda yerinde bilgi toplamanın zor olduğunu, yurtdışındaki vatandaşların burada başvuracağı yerlerden bilgi toplanabileceğini, toplanacak verilerin idari kayıt olması gerektiğini bildirmiştir.

Atıf yapılan konularla ilgili ya da herhangi bir hususla ilgili taleplerin resmi yazı ile bildirilmesini rica etmiştir. Veri tabanlarının kurulumu, veri toplama yöntemi, bilgi tutma, veri tabanındaki verilerin analizi gibi ilave ihtiyaç duyulan istatistikler, istatistiklerin taşınması gereken asgari standartları sağlama gibi konularda TÜİK'e başvurulmasını, kanunen TÜİK'in idarelere hizmet etme zorunda olduğunu belirtmiştir.

Tüm katılımcılara katıldıkları, değerlendirmeleri, soruları ve eleştirileri için teşekkür etmiş, 2017-2021 III.RİP döneminin hayırlı olması temennilerinde bulunarak oturumu sonlandırmıştır.